

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ УКРАЇНА-ЄС В ТРАНСПОРТНІЙ ГАЛУЗІ

У статті розглянуто співробітництво Україна-ЄС у галузі транспорту та розроблено інноваційний підхід до формування транспортної політики Україна-ЄС.

Ключові слова: транспортна політика, міжнародні економічні угоди, угода про асоціацію між Україною та ЄС, інноваційний підхід, ЄС.

В статье рассмотрены сотрудничество Украина-ЕС в области транспорта и разработан инновационный подход к формированию транспортной политики Украина-ЕС.

Ключевые слова: транспортная политика, международные экономические соглашения, соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, инновационный подход, ЕС.

The article deals with the EU-Ukraine cooperation in the field of transport and developed an innovative approach to the development of transport policy the EU-Ukraine.

Keywords: transport policy, international economic agreements, EU-Ukraine Association Agenda, an innovative approach, EU.

Постановка проблеми. Співробітництво у сфері транспорту України з ЄС є одним з пріоритетів транспортної політики України.

Міжнародні економічні угоди виступають основним інструментом для співпраці України з ЄС, тому будь-які інноваційні підходи будуть доленосно впливати на швидкість та ефективність розвитку наших відносин.

Інноваційний підхід до формування політики Україна-ЄС в транспортній галузі може стати базою стабільного розвитку транспортної галузі та позитивно вплинути на розвиток українського транспорту, а також на економікув цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти співробітництва Україна-ЄС у галузі транспорту присвячені дослідження провідних науковців: Білорус О.Г., Будкін В.С., Геєць В.М., Дикань В.Л., Загорюлько В.М., Коба В.Г., Кредісов А.І., Матвеев В.В., Новікова А.М., Новицький В.С., Пахомов Ю.М., Поручник А.М., Семиноженко В.П., Сич Є.М., Трюхан В.В., Чужиков В.І., Щелкунов В.І. та інші.

Невирішена раніше частина та мета статті. В результаті аналізу з зазначеної проблематики встановлено недостатній рівень досліджень в транспортній політиці Україна-ЄС з інноваційним підходом. На вирішення цієї проблеми і орієнтовано дослідження, яке представлено в даній статті. Метою даної статті є аналіз співпраці України з ЄС в транспортній галузі на базі цих досліджень розробка інноваційного підходу транспортної політики.

Виклад основного матеріалу. В новітній час глобалізації інтеграційні процеси є безсумнівно неминучими процесами в сучасному світі. Україна не виняток і прямує до інтеграції своєї транспортної системи з транспортними системами ЄС. В даному випадку, зрозуміло, що економічні, соціальні вигоди будуть з обох сторін. Тому це є вигідно як для України так і для Євро Союзу.

Системний діалог Україна-ЄС розвивається в рамках проведення щорічних засідань Саміту Україна-ЄС; Ради з питань співробітництва; Комітету з питань співробітництва; Комітету парламентського співробітництва; регулярних консультацій України-Трійка ЄС, постійних експертних консультацій. Між Україною та ЄС щорічно відбувається понад 80 офіційних зустрічей та консультацій на високому і експертному рівнях[3].

На сьогоднішній день проведено п'ятнадцять Самітів Україна-ЄС на вищих державних рівнях(кожен рік відбувається один Саміт). Перший Саміт Україна-ЄС відбувся у вересні 1997 р. в місті Києві, в ході цієї зустрічі, було обговорено засади розвитку взаємовідносин та розглянуто шляхи поглиблення економічного співробітництва. Останній, на теперішній час, п'ятнадцятий Саміт відбувся 19 грудня 2011 року у Києві в якому було обговорено про наступні перспективи розвитку зв'язків з Євро Союзом та практично повністю узгоджена Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

Що стосується транспортного співробітництва України з ЄС, то відбуваються дуже багато зустрічей на міжнародному, державному та інших рівнях, на яких підписуються міжнародні угоди. Як показує практика, чим більше підписано міжнародних угод, тим краще співробітництво.

З метою встановлення принципово нових рамок співробітництва між сторонами наразі ведуться переговори щодо укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС включає в себе багато сфер співробітництва. В економічному блоці можна виділити три сфери співробітництва:

- торгівля та питання, що пов'язані з торгівлею;
- співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерні питання;
- та інші сфери співробітництва.

Є очевидним, що питання транспорту в угоді тісно пов'язане з такими питаннями Угоди про асоціацію, як: інтеграція енергетичних ринків, енергетична безпека, фінансові послуги, інформаційне суспільство, туризм, наука і технології, транскордонне та регіональне співробітництво, участь у програмах та агентствах Співтовариства. Тому можна зробити висновок, що співробітництво в сфері транспорту між Україною та ЄС посідає одне з найголовніших місць в цій угоді (див. Рис.1).

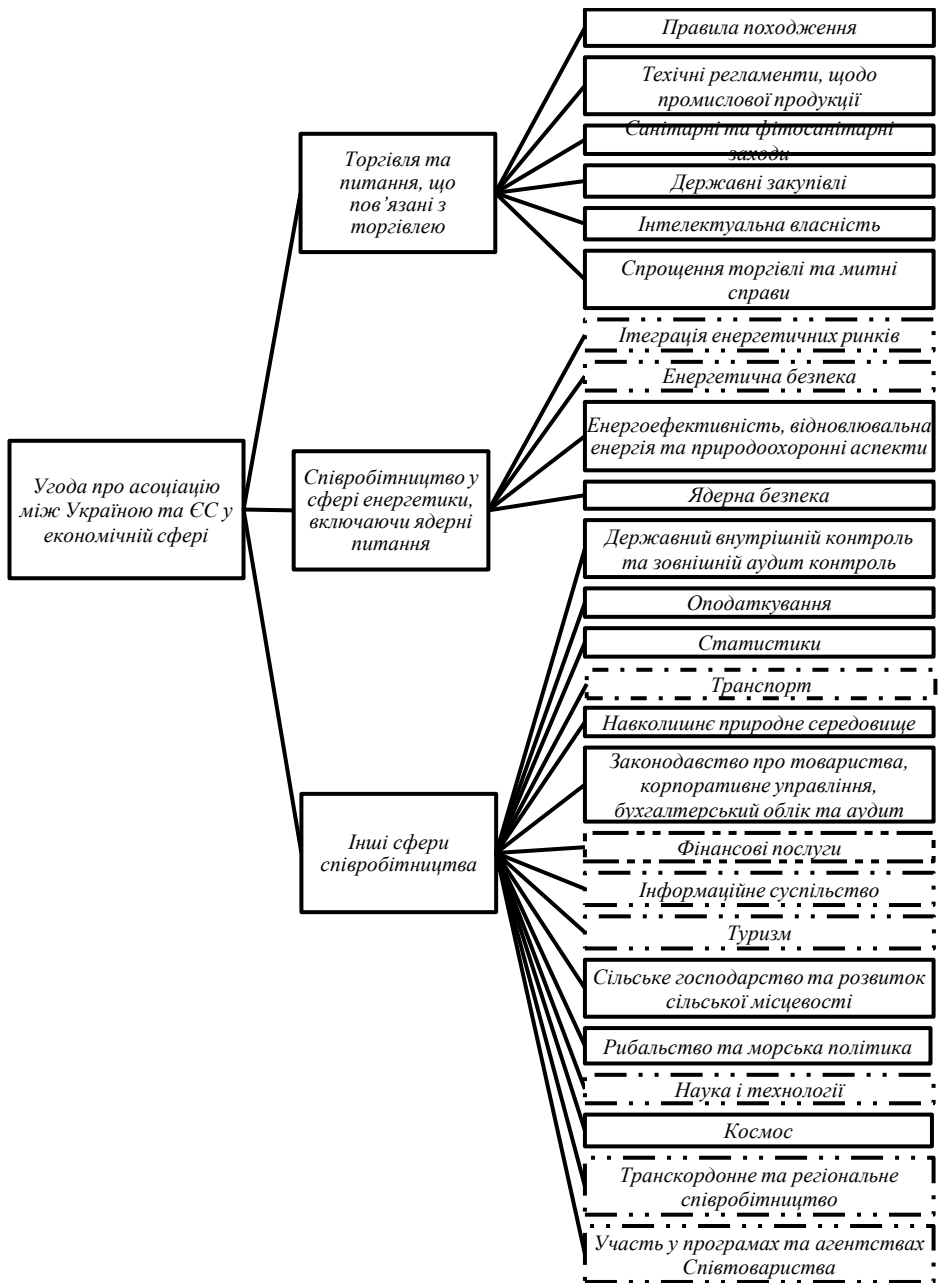


Рис.1. Мережева структура Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у економічній сфері

Угода про асоціацію між Україною та ЄС охоплюватиме такі напрямки зв'язків в транспорті:

– співробітництво з метою розвитку транс'європейських транспортних мереж (TEN-T), транснаціональних осей, визначених Групою високого рівня та впровадження на цих осях окремих відповідних горизонтальних заходів. Україна, зокрема, зосереджуватиметься на розвитку цих осей, базуючись, в першу чергу, на подальшій оцінці пріоритетів, визначених Групою високого рівня, та їх фінансуванні, в тому числі використовуючи удосконалений механізм державно-приватного партнерства. Ця діяльність підтримуватиметься посиленою співпрацею та моніторинговими структурами (рамами), включаючи створення належних структур підтримки;

– приєднання до відповідних міжнародних транспортних конвенцій та угод, включаючи процедури забезпечення чіткого впровадження та ефективного виконання міжнародних транспортних угод та конвенцій;

– гармонізація вітчизняного законодавства з європейським та адаптація транспортного законодавства ЄС (*acquis communautaire*);

– технічна та технологічна гармонізація відповідно до європейських стандартів;

– забезпечення експлуатаційної сумісності (інтероперабельності) транспортних мереж;

– удосконалення технології перетину кордону, подальший розвиток разом з ЄС спільних прикордонних пунктів пропуску;

– підтримка інтермодальності та співпраця у використанні космічних систем у рамках Угоди про співробітництво щодо цивільної глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС) між Європейським Співтовариством, його державами-членами та Україною, підписаної у 2005 році;

– укладання двосторонніх угод про транспортне сполучення (за видами транспорту) між Україною та державами-членами ЄС.

Курс на європейську інтеграцію ставить принципово нові завдання щодо інтеграції транспортної системи України в Транс'європейську мережу (TEM-T), гармонізації законодавства та адаптації до європейських норм і стандартів[4].

Такі основні напрямки Угоди про асоціацію в сфері транспорту було зроблено:

– Розроблено Транспортну стратегію України на період до 2020 року, яка була затверджена на засіданні КМУ 20 жовтня 2010 року (ЄС надавав активну підтримку через реалізацію проектів –Twinning «Підтримка формування політики в галузі транспорту» та «Підтримка інтеграції транспортної системи України до Транс-Європейської транспортної мережі TEM-T»);

– Приєднання до Європейської угода щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (ЄУТР) в 2005 році, а також до угоди «INTERBUS» та угоди про проведення обов'язкових періодів роботи та відпочинку водіїв у сфері міжнародних перевезень;

– 25 травня 2011 було видано розпорядження №480-р КМУ “Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2015 року” згідно з планом дії Угоди про асоціацію;

– Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 року №1384-р “Концепцію державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху на 2009-2012 роки”;

– Україна приєдналась до Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) та розпочала співпраця з цією організацією;

– Затверджено постановою КМУ №1390 від 16 грудня 2009 р. “Про затвердження Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010-2019 роки”;

– Розпочато роботу щодо налагодження співпраці з наступними програмами і агентствами ЄС: Європейське агентство з безпеки польотів (EASA), Європейське агентство з безпеки на морі (EMSA), Європейське залізничне агентство (ERA);

– Імплементовано міжнародні конвенції ММО (Міжнародна Морська Організація), активізувалася при цьому діяльність у сферах контролю держави порту, виконанню документів державного прапору та безпеки нафтових танкерів. Україна приєдналася до Міжнародної конвенції з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна;

– Розвиток інфраструктури, шляхом визначення міждержавних пріоритетних проектів з розвитку транспортної мережі та визначення проектів транснаціональних інтересів: «Дунайський коридор»[5], «Повітряний експрес»[5], «LNG-термінал»[5], будівництво та модернізація аеропортів, електрифікація залізниць, модернізація та розвиток портів, модернізація ГТС системи;

– Завершена підготовка тексту всеохоплюючої Угоди про спільний авіаційний простір (ЕСАА);

– Розроблено та 19 травня 2011 року прийнято новий Повітряний кодекс України.

Такі основні напрямки повинні бути зроблені в майбутньому:

– Реалізація Транспортної стратегії України на період до 2020 року;

– Виконання конвенції ММО, таких, як: «Convention on Limitation of Liability for Maritime Claims» (LLMC) 1976 року (і протокол до неї з поправками 1996 року) та «International Convention on the Control of Harmful Anti-fouling Systems on Ships» приділяючи особливу увагу напроцуванню зусиль у галузі державного портового контролю, виконання документів державного прапору і безпеки нафтових танкерів;

– Підписання Угоди про Спільний авіаційний простір;

– Приєднання України до європейської програми "Відкрите небо";

– Розробка і прийняття директиви Ради ЄС 96/53/ЄС (Досягнення вільного руху транспортних засобів відповідно до стандартів ЄС щодо ваги та розмірів) [6, С.18];

– Реалізація міждержавних пріоритетних проектів розвитку інфраструктури;

– Розробка та прийняття ЗУ “Про морські порти” та ЗУ “Про судноплавство на внутрішніх водних шляхах України”;

– Укладання двосторонніх угод про транспортне сполучення (за видами транспорту) між Україною та державами ЄС;

– Укладання інших міжнародних транспортних угод (див. рис.2).

Взагалі міжнародних транспортних угод існує велика кількість. Вони укладаються переважно з однією чи кількома державами або з міжнародними організаціями. На нашу думку ці угоди можна поділити по видам транспорту на: загальнотранспортні, автомобільні, залізничні, автомобільні, авіаційні, водні та трубопроводні. Основні міжнародні транспортні угоди показано на рис.2.

В майбутньому Україна братиме участь у роботі Міжнародного транспортного форуму, Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК ООН), Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), Міжнародної асоціації повітряного транспорту (ІАТА), Міжнародної морської організації (ІМО), Пан’європейських авіаційних організацій: Європейської конференції цивільної авіації, Європейського агентства з безпеки польотів (ЕАСА), Європейської організації з безпеки аеронавігації, Міжурядової організації міжнародних залізничних перевезень (ОПІФ), Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Всесвітньої Асоціації автомобільних доріг (PIARC)[4]. А також наша країна буде в майбутньому підписувати міжнародні транспортні угоди з країнами ЄС(на сьогоднішній день в ЄС 27 країн).

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що сьогодні Україна приймає активну участь в інтеграції своєї транспортної мережі до Європейської. Міжнародні угоди є основним інструментом для підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Тому дослідження цього питання є дуже важливим і актуальним та потребує ґрунтовного аналізу.

На наш погляд ми можемо виділити три стадії укладання міжнародних угод: підготовчу стадію, робочу стадію та завершальну стадію.

Підготовча стадія включає в себе етапи договірної ініціативи та з’ясування повноважень. Договірна ініціатива – це пропозиція однієї чи декількох держав укласти міжнародну угоду для врегулювання певних відносин між собою. Зазвичай сторона, що виступила з такою пропозицією, представляє і проект майбутнього угоди. Якщо пропозиція знаходить відгук, заінтересовані сторони визначають спільні заходи з підготовки тексту міжнародної угоди (вибір місця та часу проведення, тощо). З’ясування повноважень – це процес в якому визначаються конкретні уповноважені на це особи (представники), які будуть виконувати дії щодо укладання міжнародної угоди.

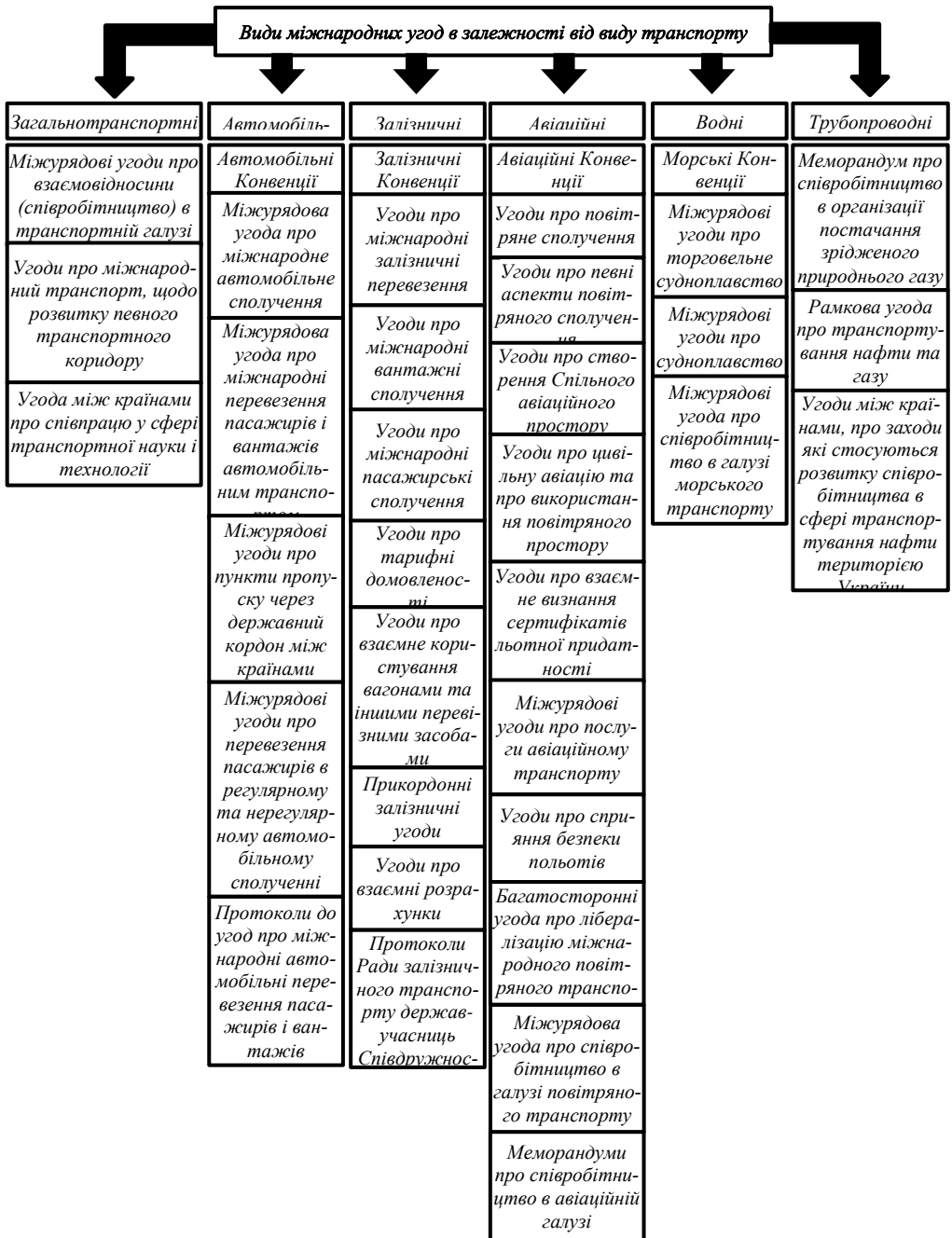


Рис.2. Види міжнародних угод в залежності від виду транспорту

Робоча стадія включає в себе розроблення тексту міжнародної угоди, обговорення та узгодження тексту міжнародної угоди та парафування, підписання міжнародної угоди. Міжнародна практика дозволила напрацювати три основні організаційні форми підготовки узгодженого тексту угоди: звичайні дипломатичні канали, міжнародні конференції та міжнародні організації. Як правило, текст угоди відпрацьовується в межах однієї з цих форм. Трапляються випадки, коли один і та сама угода під час підготовки проходить всі три стадії. На міжнародних конференціях і в міжнародних організаціях текст угоди приймається згідно з їхніми процедурами. Якщо міжнародна угода не потребує ратифікації, то вона набуває чинності з моменту підписання.

Завершальна стадія включає в себе етапи ратифікації міжнародної угоди та реєстрації, опублікування угоди. Міжнародна угода, яка потребує ратифікацію набуває чинності після обміну ратифікаційними грамотами між країнами. Ратифікація – це підтвердження угоди компетентним органом державної влади. Звичайно це законодавчий орган. Ратифікація підтверджується ратифікаційною грамотою, яку в Україні підписує Голова Верховної Ради за скріпою (підписом) міністра закордонних справ. Після цього угода набирає чинності, а саме коли сторони обмінюються ратифікаційними грамотами, і день обміну стає днем набрання угоди чинності. Міжнародні угоди, що набрали чинності, підлягають реєстрації та опублікуванню [7].

Інноваційні підхід до формування транспортної політики України-ЄС буде формуватися таким чином:

По-перше, для забезпечення ефективного співробітництва з ЄС у галузі транспорту треба розробити стратегію взаємовідносин України з ЄС у сфері транспорту на майбутнє, вона заключатиметься в:

– Виявленні можливостей участі України в міжнародних економічних проектах по видам транспорту (наприклад: міжурядових, в міжнародних організаціях, на міжнародних конференціях та інших, в яких буде кінцева мета – підписання міжнародної угоди);

– Розробка концепції інноваційно-активної позиції країни;

– Співробітництві у тріаді взаємовідносин: держава, наука та бізнес. Це співробітництво буде ефективно впливати на процеси управління та прийняття рішень;

– У процесі взаємовідносин вищезгаданих позицій буде відбуватися генерування нових (інноваційних) моделей мислення. Генерація ідей – це процес створення, формування, добутку, розробки, вироблення нових ідей;

– Аналізі міжнародної угоди.

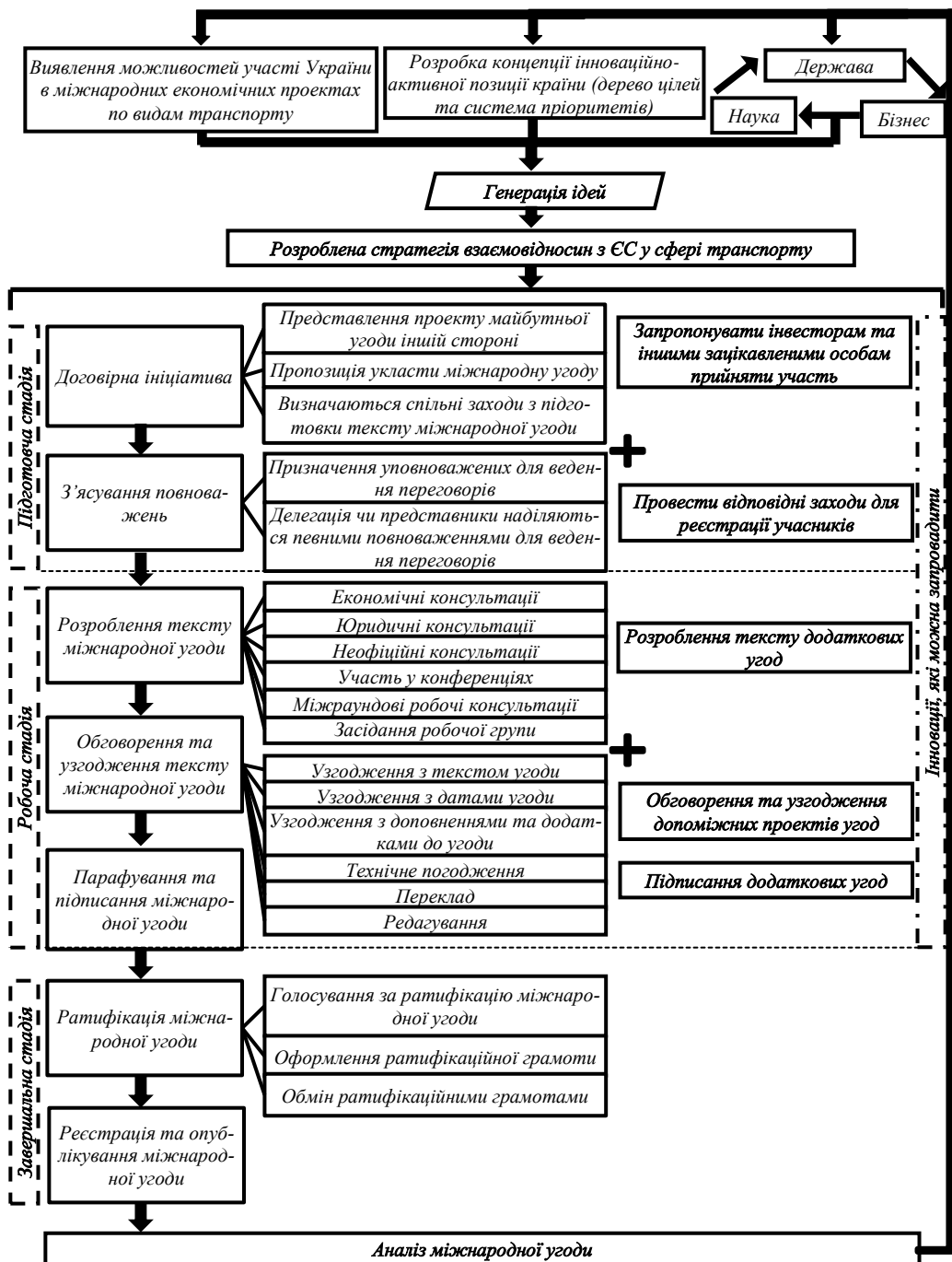


Рис.3. Мережева модель системно-інноваційного підходу послідовності укладання міжнародних угод

По-друге, запропоновано проводити паралельні заходи, щодо укладання додаткових угод, які будуть підписуватися з основними та підвищувати ефективність співпраці головних угод. Наприклад, якщо основна угода буде укладатися про повітряне сполучення між країнами, то додаткові угоди будуть укладатися про вкладання інвестицій, фінансування в розвиток аеропортів, про кредитування, лізингово. Якщо основна угода буде стосуватися водного транспорту, то додаткові угоди будуть направлені, наприклад, на надання інвестицій під проекти пов'язані з розбудовою водної інфраструктури. Для реалізації цієї ідеї потрібно на кожній стадії укладання міжнародних угод додати такі додаткові етапи:

– Запропонувати інвесторам та іншим заінтересованим особам приймати участь у додаткових заходах, щодо співпраці між країнами у транспортній сфері (якщо основна угода підписується між двома країнами, то учасники, які будуть приймати участь передусім будуть з цих країн, а можливо і з інших країн. Це можуть бути: інвестори, кредитори – банки, ТНК, авіакомпанії тощо);

- Провести необхідні заходи для реєстрації учасників;
- Розроблення та узгодження тексту додаткових угод;
- Обговорення та узгодження проектів цих угод;
- Підписання додаткових угод (див.рис.3).

Висновки. Враховуючи стратегічне значення і надзвичайну актуальність питання співробітництва нашої країни з ЄС у галузі транспорту можна зробити висновки, що Україна поступово інтегрує транспортну систему до Євро Союзу.

Міжнародні угоди є ключовим аспектом та інструментом для підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Відповідні заходи, що запропоновані в інноваціях в міжнародні угоди дозволять покращити співробітництво з ЄС. Запропоновані моделі, які розроблені автором можуть забезпечити стабільний, ефективний та інноваційний розвиток взаємовідносин України з ЄС. Подальші дослідження цього напрямку будуть актуальними.

Список використаних джерел:

1. Новицький В.С. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948с.
2. Трюхан В.В. Угода про асоціацію: час “X” для європейської інтеграції України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Міністерство інфраструктури України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mintrans.gov.ua/>
4. Транспортна стратегія України на період до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/>
5. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>
6. Пропозиції до звіту щодо реалізації Європейської політики сусідства (ЄПС) протягом 2011 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ucipr.kiev.ua/files/books/Proposals_ENP_Ukraine2011u.pdf

7. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/>

8. EU-Ukraine Association Agenda. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/ukraine/docs/2010_eu_ukraine_association_agenda_en.pdf

9. Україна-Європейський Союз: зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991 -2009) / За заг. ред. С.О. Камишева (кер.групи) [та ін.]. – К.: Юстиніан, 2010. – 608 с.

10. Закон України “Про міжнародні економічні договори”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/>

11. Департамент транспорту США. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dot.gov/>

12. Офіційний веб-сайт Європейського Союзу. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu/>